

## RTU studiju kurss "Izvēles modulis "Valodas un runas traucējumi": Fonētiski fonemātiskie skaņu izrunas traucējumi un to pedagoģiskās korekcijas metodes"

0R000 Rēzeknes akadēmija

### Vispārējā informācija

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kods                                                | RA0657                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Nosaukums                                           | Izvēles modulis "Valodas un runas traucējumi": Fonētiski fonemātiskie skaņu izrunas traucējumi un to pedagoģiskās korekcijas metodes                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Studiju kursa statuss programmā                     | Obligātais/Ierobežotās izvēles                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Atbildīgais mācībspēks                              | Regīna Ogrīņa - Pasniedzējs                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Mācībspēks                                          | Mārite Rozenfelde - Doktors, Asociētais profesors<br>Gundega Tomele - Doktors, Docents                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Apjoms daļās un kredītpunktos                       | 1 daļa, 3.0 kredītpunkti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Studiju kursa īstenošanas valodas                   | LV                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Anotācija                                           | Kurss sniedz ieskatu par fonētiski fonemātiskajiem traucējumiem, to vietu runas un valodas traucējumu klasifikācijas sistēmā, zināšanas par fonētiski fonemātisko traucējumu izpausmju veidiem, korekcijas darba organizēšanu un secību fonētiski fonemātisko traucējumu novēršanai.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs | Kursa mērķis ir pilnveidot studējošo pedagoģisko kompetenci, sniegt teorētiskos un praktiskos priekšstatus par fonētiski fonemātisko traucējumu būtību, izpausmes veidiem un korekcijas darba procesu.<br>Studiju kursa uzdevumi :<br>1. Iepazīties ar runas fonētiski fonemātiskajiem traucējumiem, izprotot to vietu runas un valodas traucējumu klasifikācijā.<br>2. Gūt izpratni par runas fonētiski fonemātisko traucējumu izpausmju veidiem, korekcijas darba organizēšanu un secību šo traucējumu novēršanai.<br>3. Gūt izpratni par runas fonētiski fonemātisko traucējumu korekcijas darba virzieniem, uzdevumiem un koriģējoši attīstošās darbības programmas posmiem.<br>4. Apgūt praktiskās iemaņas korekcijas darba plānošanā un vadīšanā bērniem ar runas fonētiski fonemātiskiem traucējumiem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi     | Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumiReferāta izstrāde<br>Valoda kā multistrukturāla sistēma, fonemātisko procesu nozīmība runas un valodas attīstībā. Gatavošanās kolokvijiem, semināra nodarbībām u.c. praktiskajām nodarbībām<br>Praktiska nodarbība –īso- garo patskaņu diferencēšana.<br>Praktiskās nodarbības vadīšana (konspekts) balsīgo un nebalsīgo līdzskaņu diferencēšana.<br>Grupās biedru vadītās nodarbības izvērtēšana, teorētiskais pamatojums.<br>Gatavošanās pārbaudījumam.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Literatūra                                          | Obligātā/Obligatory:<br>1. Miltiņa, I., Pastare, I. (1997) Pirmie soļi logopēdijā. 1. daļa. Rīga: PIAC.<br>2. Miltiņa, I. (2005) Skaņu izrunas traucējumi. Rīga: RaKa<br>3. Muižniece L. (2002). Latviešu valodas praktiskā fonoloģija. Rīga: Rasa ABC.<br>4. Šenveilers R., Ptoks M.(2001). Foniatrija un pedagoģiskā audioloģija. Rīga: RasaABC<br>5. Логопедия/ под ред. П.С.Волковой. Москва: Владос, 2008.<br>Papildu/Additional:<br>1. Bumbiere D., ( 2018) Jautrās atskaņas. Rīga : Raka<br>2. Clark, J., Yallop, C. An Introduction to Phonetics and Phonology. Blackwell Publishers,1995.<br>3. Kuške L. ( 2013). Metodiskās rekomendācijas logopēdiem, kā strādāt ar fonēmu uztveršanas un atšķiršanas izpēti, un fonēmu producēšanas izpēti testiem. Rīga: SIA MCĀbols poligrāfija<br>4. I. ( 2018) Saklausām skaņas vārdos. Rīga : Raka<br>5. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. (2002) Воспитание и обучение детей дошкольного возраста с фонетико-фонематическим недоразвитием. Москва, Школьная пресса.<br>6. Основы логопедии с практикумом по звукопроизношению/ под ред. Т.Н.Волосовец Москва: Academia, (2007 |
| Nepieciešamās priekšzināšanas                       | Izpratne par runas un valodas attīstības likumsakarībām, runas un valodas traucējumu veidiem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

### Studiju kursa saturs

| Saturs                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Pilna un nepilna laika klātienē studijas |                | Nepilna laika neklātienē studijas |                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------|-----------------------------------|----------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Kontakt stundas                          | Patstāv. darbs | Kontakt stundas                   | Patstāv. darbs |
| Valoda un runa. Valodas būtība un funkcijas. Valoda kā sistēma. Valodas un runas attīstības lingvistiskais skatījums. Valodas un runas attīstības likumības pirmsskolas vecumā. Valodas un runas traucējumu ietekme uz bērna personības veidošanos, psihisko attīstību uzvedību.                                            | 5                                        | 6              | 1                                 | 5              |
| Teorētiskās atziņas par fonemātiskās uztveres nozīmi bērnu attīstībā. Fonemātiskās uztveres un dzirdes attīstīšanas priekšnoteikumi agrīnā vecumā. Fonemātiskās uztveres un, fonemātiskās dzirdes attīstīšanās likumības pirmsskolas vecuma bērniem. Bērnu ar fonētiski fonemātiskiem valodas traucējumiem runas īpatnības. | 5                                        | 7              | 1                                 | 5              |
| Fonemātiskās uztveres veidošanās un attīstīšanas posmi. Ārpusvalodas dzirdes attīstīšana, runas dzirdes attīstīšana, analīzes un sintēzes iemaņu attīstīšana, fonemātisko priekšstatu veidošana.                                                                                                                            | 6                                        | 8              | 3                                 | 15             |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                        |    |    |    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|
| Skaņu izrunas traucējumu novēršana bērniem ar fonemātiskās uztveres traucējumiem. Skaņu izrunas korekcijas darba posmu aspekti darbā ar bērniem ar fonemātiskās uztveres traucējumiem. Darbs ar fonēmu uztveršanas un atšķiršanas izpēti. Fonētiski fonemātisko traucējumu noteikšana. | 6  | 10 | 3  | 15 |
| Fonemātiskās uztveres mazattīstības ietekme uz leksiski gramatisko valodas kategoriju veidošanos. Koriģējoši attīstošā darbības programma pirmsskolas vecuma bērniem ar fonētiski fonemātiskiem traucējumiem.                                                                          | 4  | 8  | 1  | 12 |
| Korekcijas darbs fonētiski fonemātisko traucējumu novēršanai skolas vecuma bērniem. Skaņas vietas vārdā noteikšana, vārdu, zilbju analīze un sintēze, zilbju, īsu vārdu, nevārdu lasīšana, analīze. Fonemātiskās uztveres mazattīstības ietekme uz lasīšanas un rakstīšanas procesu.   | 6  | 10 | 3  | 17 |
| Kopā:                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 32 | 49 | 12 | 69 |

#### Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

| Sasniedzamie studiju rezultāti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Rezultātu vērtēšanas metodes                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Zināšanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Iegūtas zināšanas par valodu kā multistrukturālu sistēmu un fonemātisko procesu nozīmību runas un valodas attīstībā.</li> <li>2. Zina fonemātiskās dzirdes attīstīšanās un fonemātisko priekšstatu veidošanās likumības pirmsskolas vecuma bērniem.</li> <li>3. Zina fonētiski fonemātisko traucējumu korekcijas darba virzienus, uzdevumus un koriģējoši attīstošās darbības programmas posmus.</li> </ol>                                                                                                                                             | <p>Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, eksāmena darba izpilde.</p> <p>Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, apgūto prasmju kvalitātes un attīstītās kompetences, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.</p> |
| <p>Prasmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ir apguvis prasmi bērniem attīstīt fonemātisko uztveri, analīzes un sintēzes iemaņas, darbu ar fonēmu atšķiršanas un izpēti.</li> <li>2. Ir apguvis prasmi vadīt un plānot skaņu analīzes, pareizas izrunas automatizēšanas un diferencēšanas procesu bērniem ar fonētiski fonemātiskajiem procesiem.</li> <li>3. Izmantojot apgūtos teorētiskos pamatus spēj plānot un veikt koriģējošo darbību dažādās kultūrvidēs ar izglītojamajiem, kuriem ir fonētiski fonemātiski traucējumi, ievērojot izglītojamo individuālās attīstības potenciālu.</li> </ol> | <p>Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, eksāmena darba izpilde.</p> <p>Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, apgūto prasmju kvalitātes un attīstītās kompetences, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.</p> |
| <p>Kompetence:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ir zināšanas par bērnu runas un valodas traucējumiem, kompetents izvērtēt un noteikt fonētiski fonemātiskos traucējumus bērniem.</li> <li>2. Spēj plānot un veikt runas fonemātisko procesu un skaņu izrunas korekcijas darbu, izvērtēt korekcijas procesa dinamiku.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, eksāmena darba izpilde.</p> <p>Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, apgūto prasmju kvalitātes un attīstītās kompetences, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.</p> |

#### Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

| Kritērijs                                                                                                                                                              | % no kopējā vērtējuma |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| Aktīva un rezultatīva līdzdalība lekcijās un praktiskajās nodarbībās.                                                                                                  | 10                    |
| Referāta izstrāde un prezentācija:<br>Valoda kā multistrukturāla sistēma, fonemātisko procesu nozīmība runas un valodas attīstībā.                                     | 20                    |
| Praktiskās nodarbības patskaņu diferencēšanai plānošanas un vadīšanas vai praktiskās nodarbības balsīgo un nebalsīgo līdzskaņu diferencēšanai plānošanas un vadīšanas. | 40                    |
| Grupās biedru vadītās nodarbības izvērtēšana, teorētiskais pamatojums                                                                                                  | 10                    |
| .Atbilde pārbaudījumā                                                                                                                                                  | 20                    |
| Kopā:                                                                                                                                                                  | 100                   |

#### Studiju kursa plānojums

| Daļa | KP  | Stundas  |          |         | Pārbaudījumi |        |       |
|------|-----|----------|----------|---------|--------------|--------|-------|
|      |     | Lekcijas | Prakt d. | Laborat | Ieskaite     | Eksām. | Darbs |
| 1.   | 3.0 | 16.0     | 16.0     | 0.0     |              | *      |       |